

Erhan YILDIRIM

Öğr. Gör. Dr.

Erciyes Üniversitesi
İletişim Fakültesi
Radyo, Televizyon ve
Sinema Bölümü

İLETİŞİM

erhany@erciyes.edu.tr

TELEVİZYON DİZİLERİNDE MÜZİĞİN KULLANIMI VE 'SEKSENLER' DİZİ MÜZİĞİNİN ÇÖZÜMLEMESİ

ÖZET

Televizyon program ve dizilerinin en önemli öğelerinden birisidir müzik. Müzik, seyircinin duygularını güçlü bir şekilde uyandıran bir öğe olarak öykünün algılanmasında önemli bir misyona sahiptir. Televizyon programlarının lokomotifi pozisyonunda olan dizilerde müziğin kullanımının temel nedeni, belirli sahnelerde seyirci algısını yönlendirebilmektir. Dizilerde müzik kullanımı ile seyircinin kişileri, nesnelere, mekanları, olayları daha iyi kavraması ve algılaması beklenir. Yıldırım (2019:1) televizyon dizilerinde müziğin, duyguların karşı tarafa aktarımında bestecinin, yorumcunun, müzisyenin, sanatçının dili olduğunu, ağzı olduğunu, ruhu olduğunu, hislerini karşı tarafa aktarırken içten gelen sesi olduğunu söyler.

Sahnenin dramatik etkisini artırmak ve görselliğe yeni bir boyut vermek için de müzik kullanılmaktadır (Sözen, 2013: 2101). Çalışmada müziğin diziyeye etkilerinin neler olduğunu tespit etmek, çalışmanın amacını oluşturmuştur. Bu çalışmada, 2012-2017 yılları arasında 228 bölüm olarak yayınlanan 'Seksenler' dizisi müziğinin; dizinin zamanına, mekanına, ruhuna, kişilerine, olay örgüsüne, katkıları betimsel analiz yöntemi ile ele alınarak çözümlenmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Televizyon Programı, Televizyon Dizisi, Televizyon Dizi Müziği, İzleyici, Seksenler.

THE USE OF MUSIC IN TELEVISION SERIES AND THE ANALYSIS OF THE SOUNDTRACK OF "SEKSENLER" SERIES

ABSTRACT

Music constitutes one of the most important factors in TV programs and series. Music has an important mission in the perception of the plot as a powerful element stimulating the emotions of the viewers. The main reason for using music in series, which is the locomotive of the television programs, is to direct the perceptions of the viewers in certain scenes. It is expected that viewers have a better understanding and perception of people, objects, places and events with the use of music in TV series. Yıldırım (2019: 1) argued that music is the mouth, soul, language and inner voice of the emotions of the artist, composer, interpreter, and musician in transmitting the emotions to the other party in TV series. Music is also used to increase the dramatic effect of the scene, and to give a new dimension to visibility (Sozen, 2013: 2101). The aim of the study was to determine the effects of music on the series.

In the present study, the music of the series "Seksenler" that was released as 228 episodes between the years 2012 and 2017 was analyzed with the Descriptive Analysis Method in terms of the time, place, spirit, people, plot and contributions of the series.

Keywords: Television Program, Television Series, Television Series Music, Viewer, Seksenler.

Giriş

Televizyonda müzik niçin var? Neden kullanılıyor? Sorularına verilecek cevap aynı zamanda televizyon programlarında ve dizilerinde müziğin kullanım amaçlarının neler olması gerektiğinin de cevabı niteliğindedir. Televizyon programlarında öykü evreni ile müziksel yaratılar oluşturulur. Oluşturulan bu yapı ile birbirleriyle iyi anlaşılan sanatsal tabanlı yapılar inşa edilir (Fischhoff, 2005: 1). Müzik, televizyon programları içindeki bu yapının önemli bir ögesi durumundadır. İzleyici üzerinde görülen psikolojik oluşumları televizyon program yapımcıları ve yönetmenleri önemli bir kazanım olarak görürler. Bu kazanımın değişik nedenleri vardır. Nedenler yönetmene ve yapımcıya göre değişir. Teknolojik gelişmeler ve bu gelişmelerin yarattığı değişimler, televizyon-toplum ilişkisini ve televizyon-müzik ilişkisini şekillendirmiş ve şekillendirmeye devam etmektedir. Kullanılan televizyon program müziği, televizyonla birlikte yaşam bulmuş bir olgu olarak çıkmıştır izleyicisinin karşısına. Televizyonun ilk yıllarında müzik öncelikle görüntüye eşlik etme amacıyla kullanılmıştır. Daha sonra durağanlığı ortadan kaldırmak, görüntünün etkisini arttırmak amacıyla kullanılmış, programa bir tempo katmış, psikolojik havayı yaratmak için yardımcı bir öge olarak görülmüş, hatta kimi sahnelerde anlatım doğrudan müzikle yapılmıştır.

İzleyicinin programı hissedişinde veya psikolojik durumunda planlanan bir değişiklik oluşturmak için müzik tek başına yeterli olmuştur. Bazı özel durumlarda birtakım bileşenlerle beraber kullanılmıştır. Müzik, televizyon dizilerindeki sahnenin yapısını betimlemek, seyircide beklenen duyguyu veya hissedışı sağlamak içinde bir araç olarak tercih edilmiştir. Bu çalışmada 'Seksenler' dizisinin müziği ele alınmıştır. 'Seksenler' dizi film müziğinin çözümlemesi betimsel analiz yöntemi ile yapılmıştır.

Televizyon Dizileri

Söylenecek sözün, çalınacak şarkının, aktarılacak duygunun, satılacak malın, topluma verilecek enformasyonun, oluşturulacak kamuoyunun, kısaca topluma anlatılacak öykünün ve hikayenin yazıldığı, kurgulandığı ve anlatıldığı bir ortamdır televizyon (Yıldırım, 2019: 5). Bu ortam, insanlara nasıl davranmaları gerektiğini anlatır, ne hakkında düşünmeleri gerektiğini gösterir. Gösterim sırasında televizyon teknolojisinde ses ve görüntü bir olur, birlik olur kurgulanıp mesaj olur, izleyiciye giden bir yol olur. Bu yolda televizyon vermek istediğini, sunmak istediğini, insanlara nasıl davranmaları gerektiğini öğretir. Televizyon her izleyicinin kolayca kullanabileceği bir araç olması nedeniyle gündelik hayatın her daim içindedir, bizimledir. Eğlenirken, öğrenirken, dünyaya dair fikir sahibi olurken o, ailemizin ferdi gibidir. Bu özelliği ile televizyon bizleri bazen güldüren, bazen eğiten, bazen bilgilendiren, bazen düşündüren, bazen hüznlendiren, bazen eğlendiren, bazen sosyalleştiren, vb. sihirli bir araçtır. Bu aracın içinde yayınlanan televizyon programları içinde diziler, televizyon yöneticilerinin en çok para harcadığı, en çok seyirci çeken, en çok reklam alan, en çok reklam gelirine sahip olan programlar arasında yer alır. Dizilerin, *prime time* denilen televizyon kanallarının en çok izlendiği 20:00 ile 23:00 saatleri arasındaki zaman dilimlerine ambargo koyan programlar olarak karşımıza çıktığı bilinmektedir. **İzleyicilerin**, televizyon program yönetmenleri, yapımcıları ve televizyon yöneticilerinin zihninde farklı bir yer ve konuma sahip olan dizilerin, televizyon kanallarının en prestijli ve saygın programlar olması beklenir. Televizyon kanalları için prestij kaynağı olması düşünülen dizilerin izleyicileri ekran başına çekebilmesi için elinde kozlarının olması gerekir. Bu kozların başında dizilerin konusu, senaryosu, olay örgüsü, oyuncularını, çekimin yapıldığı mekan, dizinin tanıtımının yapıldığı şekli, dizinin çekildiği yer, dizinin çekildiği şehir vb. önemlidir. **Bütün bu öğelerin harmanlandığı ortam ise, senaryonun içindeki olay**

örgüsüdür. Dizinin senaryo yazarı, senaryoyu yazarken olay örgüsünü izleyici beklentilerine göre kurgular. Öyleyse nelerdir izleyici beklentileri? Mutlu (1995: 40), R. Walters'dan yapmış olduğu alıntıda on bir izleyici doyum beklentisi açıklamıştır. Bu beklentiler; aksiyon, gerilim, cinsellik, güldürü, enformasyon, önem, değer, kişisellik, merak, gerçekçilik ve yeniliktir. Bahsedilen beklentiler izleyicinin ekran karşısına geçmesine sebep olan unsurlardır aynı zamanda.

Günlük yaşantımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelen, komşularımızın yerini alan, insanların yalnızlığını gideren ve onların yakın dostu, arkadaşı, paydaşı, konumuna yerleşmiş olan televizyonun işlevlerinin sorgulanması bu noktada önem kazanmaktadır. Bu kadar yoğun bir şekilde hayatımıza girmiş olan televizyon, izleyicilerin duygu ve düşüncelerini dolayısıyla da tutumlarını etkileyici özelliklere sahiptir. Televizyon, izleyicilerin tutum ve davranışlarını etkileme becerisine sahipken, aynı zamanda toplumsal yaşamın ayrılmaz bir parçası olduğu da muhakkaktır. Televizyon program türleri içinde televizyon dizilerine ayrı bir paragraf açmak gerekir. Diziler, izleyicilerin yaşam biçimlerini belirledikleri, başrol oyuncularını ile özdeşlik kurdukları, modayı öğrenip, yediğine, içtiğine, giydiğine, tükettiğine karar verdiği, cebindeki parayı televizyondan aldıkları tiyolara göre harcadıkları bir program fenomeni haline gelmiştir. Televizyon hem tüketim kültürünün şekillenmesine, hem kamuoyu oluşumuna etki ederken, bireylerin öğrenmesinde, eğitilmesinde, sosyalleşmesinde, eğlenmesinde, kültürel, toplumsal, sosyal, hukuksal, ekonomik, vb. açıdan önemli ve değerli bir araç konumundadır. Bu araç sayesinde izleyiciler, örf, adet, gelenek, görenek, toplumsal değerler ve ülke kültürünün topluma gösterildiği, tanıtıldığı ve öğretildiği televizyon dizilerine tanıklık edebilmektedir. İzleyicilerin tanıklık ettiği bu dizilerin en uzun soluklusu ve en çok bilineni 2012-2017 yılları arasında TRT kanalında yayınlanan 'Seksenler' dizisidir.

Dizilerde Anlatı Aracı Müzik

Müzik, seyircinin duygularını güçlü biçimde uyandıran bir öğe olarak televizyon mesajlarının algılanmasında hayati bir öneme sahiptir. Dizi müziğindeki melodi, ritim ve armoninin nasıl ve hangi biçimde kullanıldığı seyircilerin duygusal tepkilerini güçlü biçimde etkilemektedir. Bir dizide müzik kullanımının en temel nedeni, belirli sahnelerde seyirci algısının yönlendirilmesi üzerinedir. Bu nedenle de müzik dizilerin ayrılmaz bir parçası gibidir. Christian Metz sinemada beş enformasyon kanalı olduğunu söylemekte ve bunları da görsel imge, grafikler, konuşma, müzik ve ses efekti olarak belirlemektedir. Görüldüğü gibi bu kanalların çoğu görselden çok işitsel alana yöneliktir (Aktaran, Monaco, 2001:204). Metz'in sinema için sözünü ettiği enformasyon kanallarının televizyon içinde geçerli olduğunu söylemek mümkündür. Bu enformasyon kanallarında görüntü daha çok bilgi içerirken, ses duygu içermekte, duygu yoluyla görüntünün anlamını ve dramatik etkiyi güçlendirmektedir. Dizilerde ses ile birlikte müzik kullanımı önemlidir, çünkü müzik, seyircinin duygularını güçlü biçimde uyandırıcı bir öğe olarak mesajların algılanmasında ve anlaşılmasında önemli bir işleve sahiptir.

Görüntü ile müzik arasındaki uyumu andıran ve büyük ölçüde de buna dayanan başka bir anlatım yolu, görüntülerin seslerle bir çeşit betimlenmesidir. Görüntüdeki varlıkların özelliklerini, devinimlerini seslerle yansıtmak biçiminde kendini gösteren bu eğilim, farklı televizyon program türlerinde görülmektedir. Bu durum en çok yarışma programlarında izleyicisinin karşısına çıkmaktadır. Oysa görüntülerin sesle betimlenmesi, görüntüde yer alan varlıkların, görüntüde anlatılanın bir kez de sözle yinelenmesi, programlarda fazlalıktan başka bir şey değildir (Özön, 2008: 151). Müzik özünde dizilere karakter kazandırmaktadır. Bir dizinin savaş sahnesinde daha çok vurmali çalgılar ve ritmi yüksek müzik kullanılırken; aşk sahnelerinde daha yavaş ve

romantik müzik tercih edilmektedir. Eğer bir aksiyon sahnesinde duygusal bir müzik kullanılıyorsa, görüntüler ne kadar aksini iddia ederse etsin dizi dramadan öteye geçemeyecektir. Müzik, dizinin anlamını pekiştireceği gibi, diziye tamamıyla ters bir etki de yapabilir (Parsa, 1989: 103). Burada betimleme yapılırken ses-görüntü-müzik dengesi dizinin etkisi ve seyircinin diziye kolay algılayabilmesi için önemlidir. Müzik, görüntüye ve sese masum olmayan anlamlar kazandırabilirken, televizyon görüntüsüyle birlikte izleyicilere ulaştırılan anlamlar dizgesini güçlendirmek için kullanılabilir (akt. Yıldırım, 2019: 2). İçinden çıktığı toplumun kültüründen beslenen müzik, bireysel olduğu kadar, bestecisi, yorumcusu, icracısı ve toplumun her kesiminden dinleyicisi ile toplumsal bir kültürün ürünü haline gelmiştir. Toplumun önemli bir kültür ürünü olan müzik, televizyon programlarının önemli bir parçasıdır. Çünkü müzik, televizyon programlarında istenilen ortamın oluşturulmasında sözcükler, konuşmalar ve diyaloglar kadar önemlidir. Bu konunun önemini Cerci (2001:162) aşağıdaki gibi açıklamıştır.

1. Diyaloglar ve konuşmalar bilinen, alışlagelmiş sözcüklerden oluşabilir. Programda yer alan ve sözlere eşlik eden müzik, bu sözcüklerle oluşabilecek yetersizliği önleyebilecek, tekdüzeliği de dağıtacaktır.
2. Daha etkileyici zaman ve mekan atmosferinin oluşmasını sağlayacaktır.
3. Psikolojik olarak olayları incelikleriyle belirterek, vurgulayacaktır.
4. Programın zeminini, objektif olarak dolduracaktır.
5. Süreklilik duygusu uyandıracaktır.

İçinden çıktığı toplumun kültüründen hem izler taşıyan hem de o kültürün taşıyıcısı olan müzik, dizilere ve televizyon programlarına ruh vermeye, kişilik kazandırmaya devam etmektedir. Bu kapsamda müzik, dizilerde izleyicinin kararlı bir şekilde benimsediği konuların ve olayların içinde, olumlu psikolojik değişimlere neden olarak dikkat çekmeyi başarmaktadır.

Dizilerin Dokusu Müzik

Müzik-dizi ilişkisi kopmaz bir bütünlüğe erişerek yeni bir estetik kulvara yönelmiştir (Cohen,2001:251). Müziğin yöneldiği kulvar sanat estetiği olunca sanatın diğer dallarındaki estetik yapı ile benzerlik göstermesi de kaçınılmazdır. İnsanda denge ve ahenk hissi yaratan doku, müzikte de seslerin ve ezgisel çizgilerin oluşturduğu etkiyi anlatan bir terim olarak karşımıza çıkar (Wright, 2011: 56). Miller (1966), müziksel dokuyu müzikteki ezgisel ve armonik faktörler arasındaki ilişki ve düzenleme olarak tanımlamıştır. Müziğin bu dokusu mesajların iletilmesinde ve seyircinin filmin ve dizinin içinde bazı sahnelerin, mekanların, kişilerin, olayların, nesnelerin, repliklerin akılda kalmasında ve hatırlanmasında yardımcı bir etken olarak kullanılabilir. Forney ve Machlis (2007: 19)'e göre, zaman müziğin en önemli boyutudur ve müzikte ilk kural ritimdir. Notaların ölçüyü oluşturması, ölçülerin cümleyi oluşturması gibi parçaların birleşip bütünü oluşturduğu zaman müziğin temeli atılmış olur. Ritim, doğadaki düzenli tekrarlardır. Zamanın düzenli birimlerle bölünmesi ve bunların tekrarı ritimleri oluşturur. İzleyiciler filmi ve dizileri göz ile izleyerek, kulakları ile duyarak algılarlar. Bu eşlik

müziğin bir kompozisyon düzenleme aracı olarak filmdeki ve dizilerdeki dengeyi ve ritmi arttıran bir unsur olmasının yanında izleyicinin kendisini diziye ve filme kaptırmasına da yardımcı olmuştur. Filmde ve dizilerde mesajın güçlü bir şekilde iletilmesinde vazgeçilmez bir araç olan müzik, izleyici algısını etkilemektedir (Yıldırım, 2019: 9). Bu konuda İmik ve Yağbasan'ın yapmış oldukları araştırma müziğin dizi için önemini ortaya koymaktadır. Nural İmik ve Mustafa Yağbasan'ın (2007) yılında yapmış oldukları çalışmada, genç izleyicilerin büyük oranda yerli dizileri izlediği, dizinin müziğinden etkilendikleri, televizyon dizilerini seyretmelerinde büyük oranda müziklerin etkili olduğu, dizilerde müzik kullanımını gerekli gördüğü sonucuna varmışlardır. Müzik, sahnenin dramatik etkisini artırmak ve görselliğe yeni bir boyut vermek için kullanılabilir (Sözen, 2013). Film ve dizi müzikleri izleyicileri dinlendirici bir öğe olarak da kullanılabilir. Müzik aslında dinleyici ve izleyici ile iletişim kurmaktır. Televizyon dizileri ile izleyici arasında müzik, görüntülere ruh verip, karakter kazandırıp bir kişilik kattığı sürece dizilerin önemli bir iletişim ögesi olarak işlev görmeye devam edecektir.

Dizilerde Denge unsuru Müzik

Ses ve müziğin birlikteliği izleyiciyi ekran başına çekebilme ve tutabilme konusunda önemli bir beceriye sahiptir. Günümüzde yönetmenler bu birlikteliğin farkında olarak sesin yanında müzikten yoğun olarak faydalanmaktadırlar. Müzik, filmlerde ve dizilerde genel olarak sahnenin dramatik boyutuna paralel olarak, bir duyguyu artırmak veya görselliğe yeni bir duygusal bağlam yaratmak için (çoğu durumda, aşk, üzüntü, heyecan, vb gibi duyguların yansımaları müzikle sağlanmaktadır) ya da görüntülerin tonu ile kontrast şekilde anlam yaratmak için kullanılabilir (Koo, 2011). Özellikle seyircinin büyük ve kararlı bir oranda benimsediği, dinlediği zaman dizinin içinde müzik olumlu psikolojik değişimlere neden olarak seyircinin dikkatini çekmeyi başarmaktadır. Bu özelliğinden dolayı müziğin dokusu mesajların iletilmesinde ve seyircinin filmin içinde bazı sahnelerin, mekanların, kişilerin, olayların, nesnelerin, repliklerin akılda kalmasında ve hatırlanmasında yardımcı bir etken olarak kullanılmaktadır. Bu bağlamda Micheal Rabiger'e göre müzik;

- Sahte duygular yaratmamalı,
- Bir karakterin ya da konunun iç dünyasına geçişi sağlamalı,
- İzleyicinin gösterilmekte olanı takip etmesini sağlayacak düzeyde bir duygusallık yaratmalıdır (akt. Yıldırım, 2019: 7).

Sözen 'in (2015; 35) belirttiği gibi, günümüz filmlerinin ve dizilerinin anlatılarında, diyaloglar, efektler ve müzik, filmin ve dizinin ses evrenini oluşturan bileşenler olarak birbirine bağımlı ilişkiler ağıyla inşa edilmekte ve onlar izleyici tarafından bütün bir yapı olarak algılanmaktadır. Bunun doğal sonucu olarak, filmlerde olduğu kadar, dizilerde de müzik bir denge unsuru olarak yer almaktadır. Müziğin bir kompozisyon düzenleme aracı olarak filmdeki ve dizilerdeki dengeyi ve ritmi arttıran bir unsur olmasının yanında izleyicinin filme ve dizilere kendisini konumlandırmasına da yardımcı olmaktadır. Bunun içindir ki öyküde yaratılmak istenen duygunun oluşturulması ve verilmek istenen mesajın güçlü bir şekilde iletilmesinde müzik vazgeçilmez bir araçtır. Dizi anlatılarında müzik, sadece görüntülere eşlik ederek ses evreni yaratan duygusal bir bileşen olarak işlev görmez.

Müzik ayrıca, görüntüleri tamamlayıcı ilişki içinde, ruh halini belirleyen, algıyı değiştiren ve seyirciye belirli bakış açıları kazandıran süreçler ve işlevler toplamı olarak da yer alır (Sözen, 2015: 37). Bunların yanında müzik dizilerde,

Oyuncuların psikolojik durumlarının açıklanmasına yardımcı olmak,

Oyuncu karakterinin betimlenmesine yardımcı olmak,

Sahnenin, mekanın genel havasını betimlemeye yardımcı olmak,

Olayların anlaşılmasına ve algılanmasına katkı sunmak, vb. amaçları ile de kullanılabilir. Dizilerde betimleme yapılırken ses-görüntü-müzik dengesi, izleyici üzerinde istenilen etkinin yaratılması ve izleyicinin diziye kolay algılayabilmesi açısından önemlidir.

Dizilerde müzik işlevini yerine getirirken sadece melodilerin ve enstrümanın genel havayı betimlemeye yeterli olamayabileceği durumlar söz konusu olabilir. Böyle durumlarda yönetmen genel havayı betimlemeye yardımcı olacak, ortamı izleyiciye göstererek izleyicinin konunun veya olayın içine girmesine yardımcı olacak ses efektlerinden veya şarkılardan faydalanabilir. Oyuncuların ruh halini gösterirken, izleyiciyi konunun içine katarken ve olayın içine dahil ederken, karakterlerin psikolojik durumunu sergilerken şarkılar yönetmenin en önemli kozu olabilmektedir. Şarkılar dizilerde mesajın güçlü bir şekilde iletilmesinde vazgeçilmez bir öğe olarak izleyici algısını etkileyebilmektedir. Bunu bilen yapımcı ve yönetmenler gerekli gördükleri durumlarda şarkılardan faydalanabilmektedir. Geçmiş yıllarda yayınlanan Süper Baba ve Seksenler dizilerinde şarkılara çok fazla yer verilmiş yönetmen anlatmak istediği konuları, olayları, olguları, mekanları, nesnelere, kişileri betimlemede ve dramatik etkiyi sağlamak için şarkılardan faydalanmıştır. Müzik, sahnenin dramatik etkisini artırmak ve görselliğe yeni bir boyut vermek için kullanılmaktadır (Sözen, 2013: 2101).

Yöntem

Televizyon Dizilerinde Müziğin Kullanımı Ve Seksenler Dizi Müziğinin Çözümlemesi başlıklı çalışmada betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz yöntemi, farklı veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde temel amaç elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2003).

Bu bağlamda ele alınıp çözümlenmesi yapılan araştırmanın problemini, 'Seksenler' dizisi müziğinin ve dizide çalınan ve söylenen şarkıların; dizinin zamanına, ruhuna, kişilerine, konularına, yaşanmışlıklarına, katkı sunmuş mudur? Sorusunun cevabı oluşturmaktadır.

Bu araştırma 2012 ile 2017 yılları arasında yayınlanan 'Seksenler' dizisi müziğinin ve çalınan şarkıların; izleyiciler üzerinde ne türlü değişiklikler yaratmış olabileceğinin çözümünü amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda bir dönem dizisi olarak, 'Seksenler' dizi müziğinin ve çalınan şarkıların 1980'li yılların panoramasının betimlenmesine katkıları nelerdir?

1980'li yılların insan ilişkilerinin, komşuluk ilişkilerinin, aile ilişkilerinin, akrabalık ilişkilerinin, arkadaşlık ve dostluk ilişkilerinin, esnaf-müşteri ilişkilerinin, vb. betimlenmesine katkıları nelerdir?

'Seksenler' dizi müziğinin ve çalınan şarkıların 'Seksenler' dizi sahnesinin yapısını betimlemeye kat-

kıları olmuş mudur?

'Seksenler' dizi müziği ve çalınan şarkılar, izleyicinin diziden beklediği duyguyu veya hissi verebilmiş midir? Sorularının cevabını bulmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın kuramsal çerçevesi hazırlanırken, yapılan kaynak taramaları, araştırma sonuçları ve incelemelerde televizyon dizilerinde en yoğun şekilde takip edilen dizi müziklerinden birisi olan Seksenler dizi müziklerinin 2013 yılında çıkarılan, dizide çalınan şarkıların yer aldığı, 19 parçadan oluşan bir albüm olarak dinleyicileri ile buluştuğu tespit edilmiştir. Bu yüzden Türk televizyon izleyicileri ile 228 kez buluşan Seksenler dizisinin müziği, şarkıları ve de açılış müziğinin açılış parçası olan Geçmişin Kanatları, çalışmanın amaçlı örneklemini oluşturmuştur.

Betimsel analiz yöntemiyle yapılan Seksenler dizi müziğinin ve çalınan şarkıların analizinde yapılan çalışmanın evrenini Türkiye'de 2012 ile 2017 yılları arasında TRT'de yayınlanan Seksenler dizisi oluştururken, araştırmanın örneklemine dizinin 1. (Birinci) , 132. (Yüzotuzikinci) , ve 228. (İkiyüzyirmisekiz-son) bölümleri amaçlı örneklem kapsamında seçilmiştir.

Çalışmada veri toplama süresince dizinin konusu, karakterleri, çekimin yapıldığı semt, çalınan şarkılar, şarkı sözleri, sözlerin ve melodinin üstünden akıp giden görüntülerin dansı, yorumcuların dizinin ortaya çıkmasına ne tür katkı sundukları değerlendirilmiş ve analizde bu verilerden faydalanılmıştır.

Toplumumuzun örf, adet, gelenek, görenek, toplumsal değerleri, kültürü ile aile, arkadaş, komşu, semt sakini, esnaf, müşteri, kardeş, akraba, vb. arasındaki sevgi, saygı, dostluk, ilişkileri toplanan verilerin analizinde kullanılmıştır.

'Seksenler' Dizisinin Künyesi

Yönetmen: Birol Güven, Müfit Can Saçıntı

Senaryo: Murat Aras, Caner Güler, Birol Güven, Gökhan Gündoğdu

Yapımcı: Birol Güven

Müzik: Aydın Sarman, Burcu Güven

Görüntü Yönetmeni: Selçuk Ekmekçiler

Ülke: Türkiye

Yapım: Mint Prodüksiyon

Yayın: TRT 1

Format: Romantik, Komedi, Nostalji

Tür: Sit com

Oyuncu Kadrosu

Rasim Öztekin Fehmi

Özlem Türkad: Rukiye

Şoray Uzun: Ahmet

Ayşe Tolga: Gülden

Yasemin Çonka: Nazlı

Serhat Kılıç: Ergun

İlker Ayrık: Çağatay

Begüm Öner: Elvan

Ceyhun Fersoy: Şahin

Berat Yenilmez: Pastacı Sami

Ayberk Atilla: Mehmet

Suzan Kardeş: Fato

Necmi Yapıcı: Mesut

Hacı Ali Konuk: Bekçi Bekir

Aşkın Şenol: Mustafa

Hakan Bulut: Butik Ali

Vural Çelik: Dümbüllü Niyazi

Haluk Özenç: Niyazi 2

Özlem Balcı: Yıldız

Tolunay Donat: Nurten

Mehmet Elmas: 46'lık Basri

Faruk Sofuoğlu: Bahtiyar

Ali Fuad Pekzeren: Sinan

Betül Berk: Dilek

Onur Dilber: Başkomiser Rıza

'Seksenler' Dizisinin Konusu

Türkiye'nin 1980 yılının ilk günlerinden başlayıp 2010'lu yıllarına uzanan sosyal, kültürel, ekonomik, siyasal, eğitsel, sportif, hukuksal, sosyal vb. hayatının yansımalarını sunan dizinin adıdır, 'Seksenler'. 31 Aralık 1979 tarihinin, 1 Ocak 1980 tarihine döndüğü geceden başlayıp 2012 yılında ilk bölümünün yayınlandığı tarihe kadar bazen güldüğümüz, bazen hüznlendiğimiz, bazen mutlu olup, bazen hayıflandığımız, bazen kahkahalar atarken, bazı zamanlarda içimize kapandığımız bir dönem dizisinin adıdır, 'Seksenler'. Eğlencelidir, komiktir, 'Seksenler'. Aile, arkadaşlık, kardeşlik, dostluk, sevgi, dayanışma, anlaşma, paylaşma, yardım-

laşma, zorda olan insana koşma, kötü olana ket vurma, iyi olana alkış tutma, hepsinin yaşandığı bir dönem dizisinin adıdır, 'Seksenler'. 1980 'li yılların üzerinden günümüze kadar geçen zaman tam 30 yıldır. 30 yıllık geçmişin ve değişimin, klasik bir Türk ailesi üzerindeki etkilerini anlatan eğlenceli bir dönem dizisinin adıdır 'Seksenler'. Türk toplum hayatındaki değişimin, Türk insanının hayatına giren yeniliklerin, Türk insanının hayatını nasıl etkilediğini, gelenekleri, görenekleri nasıl değiştirdiğini, Türkiye'nin nasıl küreselleştiğini gözler önüne seren bir dönem dizisinin adıdır, 'Seksenler'. 1980'li yıllara dönüp bakarken insanı tebessüm ettiren bir dizidir, 'Seksenler'. Kaybedilen insani değerlerin, yozlaşan insan ilişkilerinin, çok önemsenmeyen arkadaşlık değerinin, insanı insan yapan aile kavramını bilmeyen kişilerin, paylaşmayı bilmeyen bencil bireylerin, rabbena hep bana diyen egoist tiplerin yaşamadığı, var olmadığı, barınmadığı bir dönemin ve dizinin adıdır, 'Seksenler'.

Kaybolmaya başlayan insani değerleri yeni kuşağa öğretmek amacıyla geçmişe yapılmış eğlenceli bir yolculuğun gösterildiği, anlatıldığı, dizinin adıdır, 'Seksenler'.

O yılları yaşamış olanlar kadar yaşamamış olan gençlerin ve çocukların da diziyi izlediğinde keşke ben de o dönemde yaşasaydım dediği bir dönemin adıdır, 'Seksenler'. Aileyi, aile olmayı, kardeşi, kardeş olmayı, arkadaşı, arkadaş olmayı, dostu, dost olmayı, sırdaşı, sırdaş olmayı, yoldaşı, yoldaş olmayı, sevgiliyi, sevgili olmayı, saygıyı, saygılı olmayı, erdemi, erdemli olmayı, namusu, namuslu olmayı, toplumu, toplum olmayı, birliği, birlik olmayı, sevinci, sevinmeyi, vb. gösteren, öğreten, çoğaltan, dağıtan, yayan, yaygınlaştıran bir dönem dizisidir, 'Seksenler'. Günümüz çocuklarının görmediği, bilmediği, yaşamadığı pek çok güzelliği içinde barındıran bir dönemin adı ve adını diziyeye veren yılların adıdır, 'Seksenler'. Sobalı evleri, sobayı kurmayı, sobayı yakmayı, sobaya odun ve kömür atmayı, sobayı söndürmeden evi sıcak tutmayı, banyoyu ısıtmayı, termosifonu yakmayı, termosifondan sıcak suyu almayı, postaneden mektup yollamayı, ankesörlü telefonla konuşmayı, sevdiğine mektup yazmayı, kaset çalardan şarkı dinlemeyi, anket defteri doldurmayı, siyah önlük giymeyi, önlüğün üstüne kolalı yaka takmayı, sokak satıcısından elma şeker almayı, sokakta misket yuvarlamayı, arkadaşlar ile uzun eşek oynamayı, sokakta düğün yapmayı, düğünde ve cenazede konu, komşu, arkadaş, eş, dost birlik olmayı, sevdiği kişi için ömür boyu beklemeyi, sevdiği kişi için ölümü göze almayı, sokakta araba yıkamayı, konu-komşu bir olup düğün dernek işlerini birlik olup yapmayı, arkadaşlığın ve dostluğun sadece iyi günde değil, zor günde de var olduğunu bilmeyi, büyüklerin küçüğünü sevdiği, küçüğün büyüğünü saydığı, iftar sofralarında orucunu açmak için sabretmeyi, sahurda imsak ağzını kapatmak için acele etmeyi, sobanın üstünde kestane pişirmeyi bilen kuşağın adı ve sıraladığımız güzelliklerin gösterildiği dönem dizisinin adıdır, 'Seksenler'. Kış akşamlarında bozacıların sokakları bozaaaa nağmeleri ile inlettiği, esnafın dükkan önünde sohbet ettiği, çayların afiyetle içildiği, küreselleşmenin hiç birimize laf geçiremediği, markalı ürünlerin hayatımıza girip te bizlerin markalara boyun eğmediği, televizyon yayınının tek kanallı, siyah beyaz olduğu, insanların hayatlarının renkli olduğu, hayatımıza gdo'lu ürünleri tüketicilerin bilmediği, aşında, suyunda, sevginin de, hayatında katıksız, saf hallerinin yaşandığı dönemin ve dönem dizisinin adıdır, 'Seksenler'. Daracık Arnavut kaldırım sokakların çok, ağaçların ve yeşilin var, az katlı binaların çok, bahçeli kıraathanelerin sohbet için fırsat, çocukların sokak oyunlarının henüz bitmemiş, vapurlarında simidin ve çayın var olduğu bir dönemin ve dizinin adıdır, 'Seksenler'. Metrobüsün, tramvayın, Marmara rayın İstanbul'da henüz ulaşımında olmadığı, ulaşımında, otobüsün, minibüsün, vapurun, banliyö treninin favori olduğu bir dönemin adıdır 'Seksenler'. 1980'li yıllarda genç bir aile olan Özdemir ailesinin hüznü ve eğlenceli hikayesini, aile, arkadaş, dost, iş hayatı, özel hayat, mahalle sakinleri, akraba, esnaf, komşuluk bağlamında ele alıp işlemiş olduğu bir dönem dizisinin adıdır, 'Seksenler'. 'Seksenler', Özdemir Ailesinin fertleri Fehmi, Rukiye, Ahmet,

Çağatay, Nazlı ile sonradan ailenin gelini olacak Gülden, damadı olacak Ergun Plak'ın komik hallerinin ilmek ilmek işlendiği bir komedi dizisinin adıdır. Aile fertlerinin, akrabalarıyla, komşularıyla, bakkalıyla, manavıyla, kasabıyla, kahvesiyle, balıkçısıyla, karakoluyla, mahalle esnafıyla, işportacısıyla ve ahalisiyle günlük hayatın fotoğrafını çeken, bizi bize anlatan sınırsız bir aile dizisinin adıdır, 'Seksenler'.

'Seksenler' Dizi Müziğinin Çözümlemesi

'Seksenler' dizisi logosunun dönerek ekranda görüldüğü, fonda *laylala laylala laylala lay la* sözlerinin duyulduğu bir giriş yaparak merhaba der izleyicisine, 'Seksenler' dizisi. Logonun ardından sehpanın kuşbakışı görüntüsü, sehpanın üstünde bir el örmesi dantel örtü, örtünün üstünde Ahmet'in askerlik fotoğrafı, fotoğrafın yanında 1980 Saatli Malumatlı Zaarif Takvimi yazılı bir takvim, takvimin sağ alt köşesinde Ümit Besen'in Dostlar Sağolsun isimli kasedinin yer aldığı bir görüntü ile başlar, 228 bölüm devam edecek dizinin yolculuğu. Yolculuk ile birlikte görüntülerin üzerine bindirilen Okul Yolu şarkısı çalmaktadır fonda. 'Seksenler' logosu bir albüme döner. Albümün yaprakları dönmeye başlar. Görüntüye ilk olarak Özdemir Ailesi (Fehmi, Rukiye, Ahmet, Nazlı ve Çağatay)'nin fotoğrafı gelir. Sırasıyla, Fehmi ile Rukiye'nin, Gülden ile Ahmet'in, Niyazi, Ergun ve Nazlı'nın, Çağatay ile Seçil'in, kar yağarken Özdemir Ailesinin evinin önünde duran Murat 131 marka otomobilin fotoğraflarını görür izleyici. 1980 yılındaki fotoğrafta beş kişi olan Özdemir Ailesi (Fehmi, Rukiye, Ahmet, Nazlı ve Çağatay)'nin yer aldığı fotoğraf karesine 2012 yılına gelindiğinde, Gülden, Niyazi, Seçil ve iki çocuk ilave olmuştur. Aile fotoğrafına beş yeni üye daha katılmıştır. Albümde, 1980'li yıllara tekrar geri dönüldüğünde, soba başında kestane patlatan Çağatay'ı, Fehmi'nin gazete keyfini, Ahmet ile Nazlı'nın sohbetini, Rukiye'nin Fehmi'nin yanına gidişini izler izleyici. İzleyicinin gördüğü sadece bir aile fotoğrafı değildir. Fotoğrafta görülen aile sıcaklığı, dayanışması, paylaşması, kaynaşması, yardımlaşmasıdır. Kısaca görülen mutlu aile tablosudur. Albümün yaprakları dönmeye devam ettiğinde, Ahmet ile Ergun'un katıldıkları partide yapmış oldukları komik hareketler, Nazlı ile Gülden'in çekingen ve tedirgin halleri izleyicileri tebessüm ettiren türdendir. Albümün yaprakları döner, fotoğrafa sokakta yapılan sünnet düğünü gelir. Düğün fotoğrafında oynayan insanlar vardır. Oynayanlar arasında Ahmet ve Çağatay'ı görür izleyici. Albümden yeni bir fotoğraf gösterilir izleyiciye. Ahmet ile Rukiye'nin merdaneli çamaşır makinesinde çamaşır yıkadığı andır, o an. Ahmet elini makineye kaptırmış çılgın atmaktadır. Fotoğraf değişir albüm sayfalarında. Bu kez ekranın sağında yer alan fotoğrafta Gülden, solda yer alan görüntüde Ahmet'in mutlu bir halde annesinin yanında dans ederken ki halini görür izleyici. 2012 yılına döneriz tekrar. Kapı çalar, kapıyı Rukiye açar. Gelenler, Çağatay ve Seçil'dir. İçeride oturan Ahmet ve Nazlı başlarını çevirir kapıya bakarlar. Fotoğraf değişir. Karede pastanede oturan Niyazi görülür. Dizi başlayana kadar 10 saniye seksenler logosu döner. Fonda *laylala laylala laylala lay la* sözleri duyulur. Seksenler logosunun bitişi ile albümdeki fotoğraf kareleri görülmeye başlar. Fotoğrafların üzerinde yaklaşık 1 dakika boyunca Okul Yolu şarkısı çalar. Fotoğraf kareleri döndükçe şarkı sözleri hayatın içinden yaşanan, paylaşılan şeyleri betimlemektedir. Betimlenen kareler, aileyi, kardeşliği, paylaşmayı, aile olmayı, hayatı, hayatı paylaşmayı, yaşamayı, güzelliği, vb. resmetmektedir.

Açılış (jenerik) müziğinin ardından, Nazlı'nın Ahmet ağabeyini iş yerinde ziyareti ile başlar dizi. Gülden babasının evinin satılıp satılmadığını ve/ya müteahhit'e verilip verilmediğini sorar Ahmet ağabeyine. Nazlı'nın niyeti, babasını ziyaret etmeye gitmek için Ahmet ağabeyini ikna ederek, hem babasının evinin ne yapılması gerektiğini konuşmak, hem de dargın olan ağabeyi Ahmet ile kardeşi Çağatay'ı barıştırmaktır. Ahmet, Nazlı, Çağatay, Niyazi, Gülden ve torunlar gelir Fehmi Ve Rukiye Özdemir'in evine. Fehmi'nin içinde

yıllardır birikmiş olan yapılamamış, yapmayı çok istediği şeyler yara olarak kalmıştır. Gelenek, görenek, örf ve adetler ile ilgili pek çok konuda Fehmi'nin yıllardan bu yana yapamadığı şeyler içine dert olmuştur. Fehmi'nin içine dert olan konuların başında Ahmet'in oğlu için anlı şanlı düğün yaptıramamak vardır. Dizide 30 yılı aşan bir zamanı kapsayan eski günlere dönülerek, o günlerin ve yılların yad edildiği, özlemle anıldığı bir zaman tüneline yolculuk başlar. 1979 yılının Aralık ayına dönülür, 'Seksenler' dizisinde. Özdemir Ailesi'nde komşularının oğlunun sünnet düğününe hazırlık ve yetişme telaşı vardır. Giyinirler, aile olarak düğüne giderler. Düğün sokak düğünüdür. Davul, zurna çalmakta, düğüne gelen misafirler eğlenmektedir. Atın üstünde bir komutan edasıyla oturan sünnet çocuğu ve misafirlerin kalabalığı görülür ekranda. O görüntüyü şimdi ki çocuklar görse, keşke o günlerde yaşasaydım dedirtecek tatta, lezzette ve kıvamdadır. Düğün evinin önünde düğün çalgıcıları (klarnet, davul, tef, cümbüş) Karaçalı türküsünü çalmaktadır. Türkü fonda çalıp, çalgıcılar ritmi ve tempoyu arttırdıkça Ahmet'in ve Çağatay'ın ne kadar keyif alarak oynadıkları da görülmektedir. Görüntülere bakan izleyici sadece bir düğün merasimindeki eğlenceyi değil, aynı zamanda dini vecibelerin yerine getirilerek düğün merasiminin yapılmasına da tanıklık etmektedir. Sünnetin tekbir eşliğinde yapılması, sözü edilen tanıklığın belgesi gibidir adeta. Düğünde sünnetin coşkusu tüm gelenekleriyle, görenekleriyle, güzellikleriyle yaşanmış ve yaşatılmıştır. Bu güzellikler yaşanırken Karaçalı türküsü hayatın bir panoramasını sunmuştur sanki izleyiciye. Çalan sadece bir türkü değil, oynanan sadece bir oyun değildir. Mahalleliyi, komşuyu, arkadaşları, hısımlı, akrabayı tek bir amaç etrafında toplayarak güzelliğin paylaşıldığı, herkesin kucaklandığı bir dünya sunulmuştur izleyiciye.

Karlı bir aralık ayı akşamında Özdemir Ailesinin evinin önünde duran krem rengi bir Murat 131 marka otomobil gelir ekrana. Görüntüde kar saflığıyla, beyazlığıyla, tüm güzelliği ile yağmaktadır. Karın yağdığı bu görüntülerin üzerine fonda Yeliz, Bu ne Dünya Kardeşim şarkısını söylemektedir. Yeliz'in şarkı sözlerinin bir bölümü şöyledir;

Bu ne Dünya Kardeşim, Seven Sevene.

Bu ne Dünya Kardeşim Böyle.

Bir Garip buruk içim, bilmem ki niye.

Belki de Sevdiğim yok diye.

Bu ne Dünya Kardeşim, Gülen Gülene.

Bu ne Dünya Kardeşim Böyle.

Şarkının sözleri dizinin felsefesini ve ruhunu ortaya koymaktadır adeta. Sevginin sevdikçe çoğaldığı, sevgilisi olmayan insanın buruklaştığı bir dünya fotoğrafını sunmaktadır izleyicisine. Görüntü, şarkı sözü harmanlaması sevmenin en önemli değer olduğunu, sevmenin en güzel duygu olduğunu, sevmenin bir karşılık beklenmeden olduğunu göstermektedir izleyicisine. Şarkının sözleri tempolu ve ahenkli bir şekilde akarken, görüntüler bize sıcak aile ortamının güzelliklerini sunmaktadır. Müzik ve şarkı sözleri arasındaki uyum hayatın güzelliğinin fotoğrafı gibidir adeta. Görüntüde soba etrafına toplanan Fehmi, Rukiye, Nazlı, Ahmet, Çağatay vardır. Bu kare sıcak aile fotoğrafının takdimidir. Karedeki soba sadece bir ısınma aracı değil, aileyi birleştiren, kaynaştıran, paylaştıran, dayanışmayı sağlayan, ilişkileri sağlamlaştıran bir araç olarak resmedilmektedir. Bu kare soba etrafında toplanarak kucaklaşan aile fertlerinin aile olmanın ne demek olduğunu gösteren bir fotoğraftır. Ahmet'in dış seslendirmeleri, o dönemde kaloriferlerin hayatımıza çok yoğun olarak

girmediyini, ancak sobanın etrafında sohbetler eden, şakalar yapan, kestaneler patlatan Özdemir Ailesi özelinde, aile sıcaklığının önemini ne kadar da güzel anlatmıştır izleyicilerine. Bu görüntülerin aktığı yerde piyanodan yükselen müziğe *laylala laylala laylala lay la* sözlerinin katılımı, aile sıcaklığının betimlenmesine daha da yardımcı olmuştur bu sahnede.

Dizinin bir başka sahnesinde Ahmet, Ergun Plak'ın önünde dikilmekte, Gülden'in okuldan dönüşünü beklemektedir. Ahmet telaşlı, heyecanlı, zamanın hemen akıp gitmesini isteyen bir ruh hali içindedir. Plakçının önünde ileri geri gidip adeta volta atmaktadır. Ahmet Gülden'i beklerken saçını taramakta, gömleğinin ve kabanının yakasını düzeltmektedir. Ahmet, Gülden'i beklerken plakçıdan gelen Ümit Besen'in söylediği Okul Yolu şarkısı duyulmaktadır. Ahmet'in kendi iç dünyasındaki konuşmalarından içinde yaşadığı aşkı, Gülden'den başka bir şey düşünemediyini itirafı, Gülden'i gördüğü zamanki heyecanı, duygusallığı, telaşlı, kendisinden geçmesi, Ergun'dan tarak ve ayna alarak Gülden'in okul çıkış saatine yakın kendisine çeki düzen verme çabası, hepsi aşkın hallerinin en saf hali değil midir? Henüz tanışmadığı, ama görüp, beğenip, hoşlandığı bir kız için duyulan heyecanın adı olsa olsa aşktır. Okul çıkışında Okul Yolu sokaktan geçmekte olan Gülden, Ergun Plak'ın önünde bir süre durur ve afişe bakar. Döner, Ahmet'e göz ucundan bakar. Ahmet ile göz göze gelirler. Ahmet konuşmak için bir hamle yapmak ister. Gülden arkasına bakmadan çekip gider. Ahmet çaresizdir ne yapacağını bilemez. Şarkının sözleri Ahmet'in aşkının hallerini anlatmaktadır. Sözler akıp gitmektedir.

Hatırladın mı eskiden? Geçmişteki günlerde,

Akşamları beklerdim, Sen okuldan dönerken,

El ele yürürdük, evinizin yoluna,

Şarkılar fisıldardın, gülümseyerek bana.

Bitmesin derdik bu yol, yağmurda ıslanırken,

Geceler bile gündüzdü, ikimiz beraberken.

Fakat aylardan sonra, bir gün sana koşarken,

Yalnız değildin o yolda, sana uzaktan bakarken,

Şarkılar söylüyordun, yine sen gülümseyerek

Göz göze geldik ama sarıldın gittin ona.

Şarkı bitmeden hızlı bir kesme ile Ahmet'in eve girdiğini görür izleyici. Ahmet kendi odasında boylu boyunca uzanmış bir vaziyette Okul Yolu şarkısını kasetçalardan dinlemeye devam etmektedir. Rukiye, Ahmet'in odasına girer, dışarı çıkar. Ahmet annesinin odaya girdiğinden habersizdir. Burada izleyicinin gördüğü aşkın Ahmet'in gözünü kör ettiğidir. Aşkın acısıdır, mutluluğudur, hüznüdür, çaresizliğidir, ne yapacağını bilememektir. Platonik bir aşkın halleridir Ahmet'in yaşadıkları. Ahmet'in içinde fırtınalar kopmakta, sürekli Gülden'i düşünmekte, Gülden'in yolunu gözlemektedir. Ahmet'in, Gülden ile yan yana olabilmek için geliştirdiği formüller, düştüğü komik durumlar, hiçbir şeyi umursamaması, aşkın gözünün kör olduğunun en güzel işaretidir. Aşka dair şeylerdir. Aşkın halleridir.

Ahmet'in evde Boney M'in meşhur şarkısı Rasputin'e çalışıp, Nazlı ve Gülden'in davet edildiği partide Ergun ile birlikte oynaması ve oynamayı beceremeyince dansı halaya çevirmeleri ancak Ahmet'in aşktan sarhoş olmuş olabileceği, aşktan başının dönmesi ile açıklanabilecek bir durumdur. Boney M şarkısı dizide aslında batı müziğini ve gösterişi seven bir kişi olan Gülden'in dünyasını ve yaşam biçimini gösterebilmek adına önemlidir. Ahmet'in Rasputin şarkısı eşliğinde dans etmeyi öğrenme çabası aslında hem Gülden'i kazanabilmek için verilen çabayı hem de Gülden'in yaşam biçimi hakkında fikir sahibi olabilmemizi sağlayacak görüntülerdir.

Dizinin başka bir sahnesinde Özdemir Ailesinin banyosu gelir ekrana. Odunlu-kömürlü termosifonun ve merdaneli çamaşır makinesinin konulduğu banyo, Özdemir Ailesinde trajikomik olayların yaşandığı bir mekandır o banyo. Rukiye merdaneli çamaşır makinesi ile çamaşır yıkarken Ahmet'ten yardım ister. Ahmet dalgındır, düşüncelidir, Gülden'i aklından geçirmektedir. O sırada elini çamaşır makinesinin merdanesine kaptırır. Aşkın acısının yol açtığı kazadır bu. Ne var ki aşkın acısının yol açtığı sorunlar ve kazalar bununla sınırlı kalmayacak, Ahmet dizinin ilerleyen bölümlerinde daha ilginç sıkıntılar yaşayacaktır.

Çağatay'ın futbol merakı, futbolcu olma isteği ailesi tarafından eleştirilmesine neden olmaktadır. Anne Rukiye sürekli Çağatay'a okuması, futbol tutkusundan vaz geçmesini tavsiye etmektedir. Ahmet'in kardeşi Çağatay'a futbolcu olması yerine üniversite okuması için verdiği tavsiyesi, o dönemde bütün Türk ailelerinde görülen durumun özeti gibidir aslında. Oku, yırt, adam ol. Sen üniversiteye gidersen bil ki ben arkadayım, ben okuturum seni diyen Ahmet'in kardeşine verdiği manevi destek, kardeşliğin, aile olmanın güzelliğini gösteren özel bir karedir.

Dizinin başka bir sahnesinde Sami'nin pastanesine Gülden'in girdiği görülür. Ergun Plak'ın önünde dikilen Ahmet, Gülden'in pastaneye girdiğini görür. O da gider pastaneye. Gülden Ahmet'i görünce başını çevirir. Pastaneden alacaklarını alıp çekip gider. Ahmet ümitsizce baka kalır Gülden'in arkasından. Bu görüntülerin aktığı yerde fondan gelen *laylala laylala laylala lay la* sözlerinin duyulması mekan, kişi, olay betimine ve çözümüne katkı açısından önemlidir. Pastacı Sami'nin sıcacık pastanesi, zaman zaman mahalle gençlerinin aşklarına, zaman zaman siyasi kapışmalarına, zaman zaman kavgalarına, ev sahipliği yapmıştır. Bu yaşanan olaylar izleyiciyi bazen güldürmüştü, bazen de düşündürmüştü.

Ergun'un Nazlı'ya aşkını ilan ettiği sahne, o dönemdeki çekingenliğin, mahcubiyetin, özelin, aşkın durumunu özetleyen bir görüntüdür. Ergun'un Nazlı'ya kendi dükkanında söylediği; Nazlı ben sana aşığım, derken daha sözlerini tamamlayamadan Nazlı'nın Ergun'a, Sen bana aşık falan olma, Sen abimin arkadaşısın cevabı, o dönemlerde, arkadaşının kardeşine veya kardeşinin arkadaşına aşık olmayı ayıp sayacak bir durum gibi görülüp, arkadaşlık, dostluk ve insan ilişkilerine verilen değer göstergesi gibidir. Görüntüde Nazlı ve Ergun'un aşık halleri resmedilirken fonda Sezen Aksu çalmakta ve şarkının sözleri Olmaz Olsun demektedir. Sezen Aksu'nun olmaz olsun dediği nedir? Bakalım olmayacak şeylere.

*Olmaz olsun cüzdanımda milyonlar
Kalbimde sevgin oldukça
Zenginlik, mal, mülk, para neye yarar
Yanımda sen olmayınca*

*Bazen neşe, bazen keder
Hayat böyle geçip gider*

*Tatlı günler, acı günler
Bir yastıkta hep beraber*

*Altın, gümüş, pırlanta
Zümrüt, sedef, yakutla
Kim mutlu olmuş dünyada*

O dönemin aşklarını, aşkın değerini, aşkın özelini, aşkın güzelini, aşkın sevgisini, aşkın sevimliliğini, aşkın sebebini anlatmakta, tarif etmektedir Sezen Aksu'nun Olmaz Olsun şarkısının sözleri. Şarkının melodisi, ritmi, uyumu, temposu bu değeri ve duyguyu daha anlaşılır kılmakta ve anlaşılır yapmaktadır. Parayla, pulla, altınla, pırlanta ile işi olmayan, yüreğin, kalbin, sevginin, sevdanın, tatlı sözün, gülüşün, olduğu bir dünyada var olabilecek bir aşktır o dönem yaşanan aşklar. Bu aşkın mimarlarından olan Nazlı ve Ergun'un aşkının ilk tohumunun atıldığı o anların ve konuşmaların üzerine bindirilen Olmaz Olsun şarkı sözü, aslında Nazlı-Ergun aşkının da şifrelerini vermektedir, izleyiciye. İlerleyen bölümlerde de görüleceği gibi çok zorlu, meşakkatli, katlanılması ve aşılması zor olan bir sürecin ilk adımıdır izleyicilerin gördükleri o an.

1980 yılını yılbaşına giriş gecesi Özdemir Ailesinin evi kalabalıktır. Fehmi ve Rukiye'nin komşusu ve arkadaşları davetlidir yemeğe. Herkes yemek sofrasındadır. Ancak Ahmet yemek sırasında mutfağa kaçmış içki içmekte ve Gülden'i yani aşkını düşünmektedir. Ahmet'ten Merak Etme Sen şarkısından çok küçük bir bölüm duyar izleyici. Kamera tekrar evin salonuna döndüğünde, televizyonda Barış Manço gelir ekrana. Ardından, İbrahim Tatlıses. İbrahim Tatlıses; Ayağında Kundura türküsünü söylemektedir. Yemeği, tombalası, meyvesi, çayı ile uzun bir gece televizyon faslı ile son bulur. Yılbaşına giriş ile evde herkes birbirinin yılbaşını kutlar. Bu sırada 1980 yılından 2012'ye döner ekran.

Dizinin çözümlenmesinde seçilen 132. bölümünde Bekçi Bekir, Mesut'un kahvesinin bahçesinde, Yeşil Ördek Gibi Daldım Göllere türküsünü söylemektedir. Bekçi Bekir'i dinleyen yaklaşık 15 kişi vardır bahçede. Bekir türküyü konsantire olarak söylemektedir.

*Yeşil Ördek Gibi Daldım Göllere
Sen Düşürdün Beni Dilden Dillere
Başım Alıp Gidem Gurbet Ellere
Ne Sen Beni Unut Ne De Ben Seni*

*Sevdiğim Cemalim Güneşim Mahım
Seni Seven Aşık Çeker Ezvahın
Getir El Basayım Kelamullahın.*

Bekir türküyü ağlayarak keser. Bekir çok duygulanmıştır. Türküyü gözleri kapalı okuyan Bekir gözünü açtığı anda herkes kendisini alkışlamaktadır. Bu türkü Bekir'in ve orada bulunanların yaşadıklarının ve yaşamışlıklarının fotoğrafı gibidir adeta.

Çınar Altı Mahallesinde elektrikler kesilir. Geceyi karanlıkta mum ışığında geçirecek Çınar Altı Mahallesinde,

Mesut'un kahvesinin müşterilerini ve Özdemir Ailesi bireylerini keyifli bir gece beklemektedir. Mesut'un kahvesinin bahçesinde lüks aydınlatması altında yaklaşık 10-15 müşteri oturmaktadır. Bekçi Bekir bir türkü mırıldanmaya başlar. Söylediği türkü Geçti Dost Kervanı türküsüdür. Bekir türkünün aşağıda sözleri yer alan kısmını okumuştur.

Şu karşı yaylada göç katar katar
 Bir güzel sevdası serimde tüter
 Bu ayrılık bana ölümden beter
 Geçti dost kervanı eyleme beni
 Şu benim sevdiğim başta oturur
 Bir güzelin derdi beni bitirir
 Bu ayrılık bize zulüm getirir
 Geçti dost kervanı eyleme beni.

Bekir'in okuduğu kahvedekilerin yüreğini dağlamıştır. Sevgiyi, sevdayı, aşkı, ayrılığı, güzele tutulmanın acısını bu dizelerden daha başka ne anlatabilir ki? Türküyü okuyup bitirdikten sonra Komiser Rıza'nın kayıbiraderi Bekir'in kafasını karıştırmıştır. Bekir'in kaset yapıp zengin ve meşhur olabileceğini Bekir'e anlatarak ikna etmiştir. Kafası karışan Bekir meşhur olmanın ve zengin olmanın hayalini kurarak memuriyetten ayrılmayı düşünmeye başlamıştır. Bekir'in bu süreçte yaşadığı olaylar trajikomik bir hal almıştır. Elektriklerin olmadığı akşamda Ahmet'in evinde olan Özdemir Ailesi eğlenceli bir gece geçirmiştir. Elektrik olmadığı bir gecede Özdemir Aile üyeleri şişe çevirme oyunu oynayarak, sıkı olan aile bağlarını biraz daha kuvvetlendirmişlerdir.

Dizinin bir başka sahnesinde milli maç heyecanı kahvede ve Özdemir Ailesinin evinde yaşanır. Maç izlenirken tribünden duyulan sesler, ıslıklar maçın ve stadyumun ambiyasını ve havasını izleyicinin görmesine, duymasına imkan sağlamıştır.

İzleyici, yasaklanmış bir video kaset sattığı için Ergun'un gözaltına alınıp, karakola götürüldüğüne şahitlik eder. Ergun parmaklıkların arkasında iken Burcu Güven'in seslendirdiği Aşk Benim Neyime şarkısı duyulur. Ergun parmaklıkların ardında iken, Nazlı evde Ergun'u düşünmekte ve ağlamaktadır. Hem karakol hem de Nazlı'nın evde olduğu sahnelerde şarkı fonda akıp gitmektedir. Şarkının sözleri aşağıdaki gibidir.

Ah yine hasret yağdı üstüme,
 Sevdam kor oldu düştü gönlüme,
 Bunca gün geçti de gelmedi yine,
 Çok zormuş çekmek böyle bir çile.
 Bunca yıl geçti de gelmedi yine,
 Çok zormuş çekmek böyle bir çile.

Vay vay vay vay benim halime,

Aşk benim neyime,

Vur gönül teline,

Yangınım olsun.

Kronikleşmiş bir hal alan Nazlı-Ergun ilişkisinde evlilik hazırlıkları yapan çiftin kavuşamaması için çok fazla engel vardır. Bu engellere bir yenisi daha eklenmiştir. Engellerin sonuncusu Ergun'un gözüne alınmasıdır. Ergun'un ve Nazlı'nın üzgün, kederli, düşünceli, kaygılı hallerini gösteren görüntülerin üzerine söylenen Aşk Benim Neyime şarkısı çekilen çileyi, kavuşamayı, Nazlı-Ergun çiftinin üzücü, belirsiz, ne olacağı bilinmeyen hallerini anlatmaktadır.

Dizinin sonu 228. bölümdür. Dizinin 228. bölümünde Çınar Altı Mahallesi sakinleri gibi izleyicide çok fazla iyi ve güzel habere tanıklık eder. 228. bölümde Çınar Altı Mahallesinde toplu nikah töreni yapılır. Nikah töreninde kimileri nikah kıydırır, kimileri nikahlarını tazeler. Nikahı kıyılan çiftler; Butik Ali - Dilek, Elvan - Şahin ile Alper ve nişanlısıdır. Yıllarca, sabırla, azimle, mücadeleyle, ailelerini ikna ile gelinen son, mutluluğa giden yoldur. Yıllar önce Mesut ile evlenirken gelinlik giyemeyen, düğün yapamayan Yıldız nikah tazeleyerek gelinlik giyme hayalini gerçekleştirir dizinin sonunda. Dizide mutlu sonlar sadece bu kadar ile sınırlı değildir. Yıllarca, yılmadan, sabırla, Nazlı'yı bekleyen Niyazi sonunda muradına erer. Niyazi Nazlı'ya evlenme teklif eder. Nazlı'nın cevabı evet olur. Niyazi mutluluktan havalara uçar. Funda ile Çağatay ailelerinden olur olarak evlilik yolundaki ilk adımı atarlar. Gülden ve Ahmet ikinci çocuklarını beklemektedir. İkinci çocuğu beklenen yaşanan olaylar Ahmet'in ve Gülden'in aileleri arasında tatsızlıkların yaşanmasına sebep olur. Butik Ali, dizinin 1. bölümünden itibaren sergilediği müteşebbis girişimci ruhunu dizinin son bölümünde de gösterir ve giriştiği su işinde çok başarılı olur. Kasap Bahtiyar ile kardeşi Sinan İstanbul'dan umduklarını bulamadıkları için memleketleri Adana'ya dönmeye karar verirler. İlk bölümünde çalgılı (cümbüş, davul, zurna, tef) sünnet düğünü ile başlayan 'Seksenler' dizisinin 228. (son) bölümünde bu kez evlenme düğünü vardır. Gelinlikli ve smokinli gelin-damat adayları, nikah tazeleyen çiftlerin kostümleri, düğüne katılan bütün misafirlerin çok şık olduğu düğünde erkeklerin çoğu kravatlıdır. Nikah töreninden önceki düğün coşkusu görülmeye değerdir. Davul ve zurna eşliğinde Çınar Altı Mahallesi sakinleri Okul Yolu sokaktan oynayarak gelip, köşeyi dönerler. Herkesin yüzü gülmekte, herkes mutludur. Tam Fehmi'nin evinde oyun havası çalmaya devam ederken çalgıcılar durur. Mesut Yıldız'a ne istedi isen yaptım!.. Var mı eksik? Diye sorunca, Yıldız düğünlerin klasiği olan ilk dans olsaydı!... deyince mahalle muhtarı Fehmi, ilk dansız olur mu? Haydi buyrun ilk dansa der. Ve kendi evlerinin sokak kapı çıkışının sağ çaprazında kalan Mesut'un kahvesi tarafa yönlendirir tüm nikahı kıyılacak, nikah tazeleyecek kişileri ve misafirleri. Piyanoda Susmuş vardır. Ve Geçmişin Kanatları parçasını söylemeye başlar.

Geldik gidiyoruz karmakarışık yollarda

Hüzünden mutluluktan dem alarak

Yapmışız gene yıkılmışız hep en sonunda

Maziye sırtımızı yaslaya yaslaya

Tutunmuşuz geçmişin kanatlarına

Özlemişiz ne var ne yoksa hep bir devri

Güç almışız dünden bu gün yürürken yollarda

Aslında hepimiz bir gün geçmişiz

Tutunmuşuz geçmişin kanatlarına

Özlemişiz ne var ne yoksa hep bir devri

Güç almışız dünden

Bu gün yürürken yollarda

Aslında hepimiz bir gün geçmişiz

Tutunmuşuz geçmişin kanatlarına

Geldik gidiyoruz.

Jenerik müziği olarak birinci bölümde duyduğumuz *laylala laylala laylala lay la*, sözlerinin ardından ritmik ve melodik tınıların harmanı ile gelen Geçmişin Kanatları şarkısı, bir dönemi, yaşanmışlıkları, insanların anılarında derin izler bırakan güzel, tatlı, acı, gerçek, mutlu, hüznü, yaşama dair, yaşamın içinden, yaşamı betimleyen bir dönemi betimlemektedir. Bir döneme projeksiyon tutmaktadır. Geçmişe yolculuk yapmakta, izleyicileri bu yolculuğa katmaktadır. Şarkı sözleri ile akıp giden görüntüler bizi, evimizi, ailemizi, apartmanımızı, komşularımızı, sokağımızı, kasabamızı, manavımızı, bakkalımızı, kıraathanemizi, kasetçimizi, pastanemizi, mahallemizi, hastanemizi, okulumuzu, işimizi, iş yerimizi, sevgimizi, sevdiğimizi, sevdamızı, aşkımızı, geçmişin kanatlarında gittiğimiz her yere götürmeye fırsat tanımaktadır. Özlemişiz ne var ne yoksa hep bir devri derken, Susmuş aslında, hatıralarda taşınan, saklanan, özlenen, hiç bitmesin istenen bir dönemin tasvirini yapmaktadır izleyicisine. Dizinin 228. bölümünün sonunda Fehmi Rukiye'ye döner ve ehh Rukiye. Geldik, gidiyoruz. Biz, mahalleli ve seyircilerimiz çok güzel bir aile olduk. Bu kez Fehmi ve Rukiye ikisi birbirinin yüzüne bakarak; Kalplerimiz hep bir olsun, derler. Bu temenni iyilik, güzellik, birlik, beraberlik, mutluluk, aile olmak, aile fertlerinin iyiliği için istenen iyi dileklerdir aynı zamanda. Kendileri için ve biz izleyiciler için.

Sonuç

Televizyon dizilerinin ayrılmaz bir parçasıdır, müzik ve dizilerin içinde çalınan şarkılar. Müzik ve çalınan şarkılar, izleyicinin duygularını güçlü bir şekilde uyaran, uyandıran bir öge olarak öykünün algılanmasında önemli bir misyona sahiptir. 'Seksenler' dizisinde müzik, çalınan şarkılar ve şarkıların sözleri diziyeye katmıştır? Müzik, çalınan şarkılar ve şarkıların sözleri; öykünün algılanması, olayların açıklanması, kişilerin tanıtılması, mekanların, olguların, konuların betimlenmesinde diziyi daha anlaşılır, daha özümser, daha benimser hale getirmiştir. 'Seksenler' dizi müziği ve şarkı sözlerinin analizinden elde edilen bulgular; ailedir, kişilerdir, arkadaşlıktır, dostluktur, paylaşmaktır, yaşananlardır, aşklardır, sevgidir, insanlıktır, değerlerdir, hayattır, hayatın kendisidir. Elde edilen bu bulgular göstermiştir ki 'Seksenler' dizisinin müziği ve dizide çalınan şarkı sözleri, dizinin ruhunu, karakterini, yapısını, dokusunu, tonunu, mizacını, ortaya çıkarmada önemli bir işleve sahiptir. Dizide, hayatın içinden çekip alınan enstantaneler içinde; evimizi, ailemizi, apartmanımızı, komşularımızı, sokağımızı, kasabamızı, manavımızı, bakkalımızı, kıraathanemizi, kasetçimizi, pastanemizi, mahallemizi, hastanemizi, okulumuzu, işimizi, iş yerimizi, sevgimizi, sevdiğimizi, sevdamızı, aşkımızı, kırgınlıklarımızı, küskünlüklerimiz, kıskançlıklarımızı, hayatı, hayata dair her şeyi görmek mümkün olmuştur. Dizinin müziği, çalınan şarkılar, izleyicilerin sahneleri, planları, sekansları anlamasına, kavramasına, kafasında canlandırmasına yardımcı olmuştur. İzleyiciler diziyi izlerken Burcu Güven'den Aşk Benim Neyime şarkısını dinlerken Nazlı-Ergun aşkının zorluğuna şahit olmuştur. Yeliz Bu Ne Dünya Kardeşim şarkısını söylerken Özdemir Ailesinin dayanışmasını görmüştür. Ahmet'in Gülden aşkında yaşadığı umutsuzların bitmesini dilemiştir. Ümit Besen'in Okul Yolu şarkısında Ahmet'in yaşadıklarını yaşamış ve Ahmet gibi hissetmiştir. Ahmet'in yaşadığı aşkın mutlu sonla bitmesini istemiştir. Sezen Aksu'nun Olmaz Olsun şarkısında aşkın parayla, pulla değil, yürekle kazanıldığını dinlemiş ve izlemiştir. İzleyicinin gördükleri v izledikleri sadece bunlar değildi analizi yapılan üç bölümde. Ahmet'in aşkını kazanmak için trajikomik olaylar arasında yaptığı Rasputin dansını, Bekçi Bekir'in Yeşil Ördek ve Geçti Dost Kervanı türküsünü içlerinde hissederek dinlediler. Bekçi Bekir'in türküyü okurken izleyicilerin yüreklerini dağlaması, kendisinin ağlaması insana dair, hayata dair, sevmeye dair, sevmeye dair şeyler değil mi? 'Seksenler' aslında insanlığın, hayatın ve güzelliklerin yaşandığı, bir dönemin ve de dizinin adı değil midir? Seksenler bizi bize göstererek kendimizin ne olup olmadığını anlamamıza imkan sağlayan bir dönem dizisinin mi yoksa bir dönemin adıdır!...

Kaynakça

- Cereci, S. (2001). Televizyonda Program Yapımı. İstanbul: Metropol Yayınları.
- Cohen, A. J. (2001). Music As A Source of Emotion In Film. In P. N. Juslin & J. A. Sloboda (Ed.), Music And Emotion: Theory And Research. Oxford University Press, pp. 249-272.
- Fischhoff, S. (2005). The Evolution of Music in Film and its Psychological Impact on Audiences. [http://web.calstatela.edu/faculty/abloom/tvf454/5film music.pdf](http://web.calstatela.edu/faculty/abloom/tvf454/5film%20music.pdf), 29.04.2018.
- Forney, K. & Machlis, J. (2007). The Enjoyment of Music. New York: Norton & Company.
- İmik, N. & Yağbasan, M. (2007). Televizyon Dizilerinde Kullanılan Müziklerin Genç İzleyicilerin Dizileri İzleme Oranına Etkisi, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, (28), s.103-114.
- Koo, R. (2011). Music vs. Silence: 5 Simple Rules for a Better Film <http://nofilmschool.com/2011/03/music-silence-5-simple-rules-film>, 29.04.2018.
- Miller, H. M. (1966). Introduction to Music: A Guide to Good Listening. New York: Barnes & Noble.
- Monaco, J. (2001). Bir Film Nasıl Okunur? Sinema Dili, Tarihi ve Kuramı-Sinema, Medya ve Multimedya Dünyası. İstanbul; Oğlak Yayıncılık.
- Mutlu, E. (1995). Televizyonda Program Yapımı. Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları. No: 4.
- Özön, N. (2008). Sinema Sanatına Giriş. İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Parsa, S. (1989). Estetik Açından Filmin Temel Öğeleri. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.
- Sözen, M. (2013). Estetik Bir Öğe Olarak Sinemada Ses Tasarımı ve Örnek Bir Film Çözümlemesi. Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 8 (8), s. 2097-2109.
- Sözen, M. (2015). Anlatımsal Bir Öğe Olarak Sinemada Müzik Kullanımı Yapılanmalar, İşlevler, Analizler. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(18), s. 34-65.
- Wright, C. (2011). Listening to Music, Boston: Shirmer Cengage Learning.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2003). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, E. (2019). Televizyon Dizilerinde Estetik Bir Öğe Olarak Jenerik (Açılış) Müziğin Kullanımı, (Ed. Melda Cinman ve Ezgi Dinçerden), İletişim Çalışmalar 1, Akademisyen Kitabevi, s.1-16.